

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU
SOCIOLOGIE**

**- București -
2020**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Prezenta programă se adresează profesorilor care susțin examenul național de definitivare în învățământ la disciplina *SOCIOLOGIE*. Aceștia pot predă în învățământul preuniversitar discipline socio-umane, în conformitate cu prevederile legale în vigoare. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul absolventului de învățământ superior, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția disciplinei/a metodicii disciplinei;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- demonstrarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.

B. COMPETENȚE SPECIFICE PROFESORULUI (DISCIPLINE SOCIO-UMANE):

Programa vizează anumite competențe ale profesorului de discipline socio-umane, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și să le probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- utilizarea cunoștințelor de specialitate, a achizițiilor din domeniul didacticii disciplinei în proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- utilizarea principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru evaluări, examene și concursuri naționale;
- proiectarea unor activități didactice bazate pe metode pentru formarea competențelor specifice domeniului;
- utilizarea unor strategii didactice care încurajează dezvoltarea gândirii critice a elevului, rezolvarea de probleme și utilizarea noilor tehnologii;
- proiectarea și realizarea dezvoltărilor curriculare intra-, inter- și transdisciplinare;
- adecvarea demersurilor didactice la particularitățile de vârstă ale colectivului de elevi;
- construirea un climat educativ stimulat și eficient care încurajează interacțiunea socială pozitivă, motivația intrinsecă și implicarea activă a elevului în învățare.

C. TEMATICA DE SPECIALITATE

I. Sociologia ca știință

1. Obiectul de studiu al sociologiei și temele majore ale sociologiei
2. Relația sociologiei cu alte domenii ale cunoașterii
3. Apariția și evoluția sociologiei. Sociologia românească
4. Cunoașterea spontană și cunoașterea științifică a vieții sociale
5. Perspective sociologice (orientări/curente): evoluționism, funcționalism, conflictualism, interacționism simbolic, structuralism

II. Probleme metodologice ale cercetării sociologice

1. Procesul de cercetare sociologică. Etapele cercetării sociologice
2. Principii ale cercetărilor selective
3. Metode, tehnici și instrumente de cercetare sociologică: observația, experimentul, analiza documentelor/de conținut, interviul, ancheta; monografia

III. Individ, populație și societate. Calitatea vieții

1. Apartenența etnică și rasa (concepte). Stereotipii și prejudecăți. Prejudecată și discriminare. Minoritate și discriminare. Relații interetnice
2. Structura populației pe vârste și sexe. Îmbătrânirea demografică
3. Tipuri de societate (societatea primitivă, pastorală și agrară; civilizația preindustrială; lumea modernă). Globalizarea
4. Calitatea vieții. Nivel de viață. Mod de viață. Stil de viață. Indicatori ai calității vieții

IV. Socializarea.

1. Procesul socializării (concept, mecanisme, tipuri, procesualitate, stadii, agenți/instanțe, rol)
2. Teorii ale socializării. Socializarea genului
3. Conceptul de comunicare. Formele comunicării
4. Mass-media (ziarele, impactul televiziunii, globalizarea mediilor, multimedia, internetul, audiența/ratingul). Rolul mass-mediei în societatea informațională

V. Familia și gospodăria

1. Tipuri și structuri familiale
2. Alegerea partenerului conjugal
3. Probleme ale familiei: eșecul de rol marital, eșecul de rol parental, violența în familie
4. Alternative diadice maritale și nonmaritale
5. Stereotipii socio-culturale în asimetria rolurilor în familie

VI. Educația. Cultura

1. Educație și învățare (concepte). Sistemul de educație. Sistemul de învățământ
2. Educația: funcții, finalități, conținuturi – educația morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică, „noile educații” – educația ecologică, educația pentru schimbare, educația pentru tehnologie, educația pentru democrație, educația pentru munca de calitate, mecanisme, tipuri, procesualitate, stadii, agenți/instanțe, rol
3. Analfabetismul funcțional. Egalitatea de șansă școlară. Viitorul educației
4. Cultură și civilizație. Funcțiile culturii
5. Cultură și globalizare. Identitate culturală. Diversitatea culturală. Forme de cultură: cultura populară, cultura de masă, cultura înaltă, subcultura, contracultura, etnocentrism, multiculturalism

VII. Religia

1. Religie și credință (concepte). Tipuri de religii
2. Religia, laicizarea și schimbarea socială

VIII. Structură, stratificare și mobilitate socială

1. Status și rol
2. Relații și rețele sociale
3. Grupuri sociale. Sociabilitatea
4. Stratificare socială (concept, efecte, consecințe)
5. Clase sociale: teorii ale formării claselor sociale (Karl Marx, Max Weber)
6. Mobilitate socială, profesională și teritorială
7. Inegalități sociale. Excluziune socială

IX. Instituții și organizații sociale

1. Organizații (concept, teorii, tipuri, structuri, configurații, conflicte)
2. Instituții și organizații sociale: familia, școala, biserica, statul, partidele politice, ONG-urile

3. Munca și viața economică: munca și plata muncii, diviziunea muncii și dependența economică, tendințe în sistemul ocupațional, problematica șomajului, viitorul muncii

X. Anomie, devianță și control social

1. Fenomene anomice (concept, explicații, cauze). Corupția. Delincvența juvenilă. Crima organizată. Terorismul
2. Accepții sociologice ale comportamentului deviant. Devianță și delict. Pedepsa. Devianță și conformitate
3. Conflicte sociale. Forme de acțiune colectivă
4. Ordine și control social

XI. Autoritate și putere

1. Stat și guvernare (concepte, tipuri)
2. Puterea politică. Partide politice. Democrația pluralistă
3. Societatea civilă (concept, caracteristici, rolul societății civile într-o societate democratică)
4. Societatea democratică și opinia publică. Persuasiune și manipulare
5. Comportamentul politic: socializarea politică, participare/implicare și apatie politică, grupuri de interes și grupuri de presiune

D. BIBLIOGRAFIE PENTRU TEMATICA DE SPECIALITATE

1. Boudon R. (coord.), "Tratat de sociologie", Ed. Humanitas, București, 1997
2. Buzărnescu Șt., "Istoria doctrinelor sociologice", E.D.P., București, 1995
3. Bourdieu P., "Dominația masculină", Ed. Art, București, 2017
4. Costaforu X. (ed. îngrijită de Maria Voinea), "Cercetarea monografică a familiei", Ed. Tritonic, București, 2005
5. Chelcea S., Mărginean I., Cauc I., "Cercetarea sociologică. Metode și tehnici", Ed. Destin, Deva, 1998
6. Cristea S., "Fundamentele pedagogiei", Ed. Polirom, Iași, 2010
7. Durkheim E., "Regulile metodei sociologice", Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1974
8. Giddens A., "Sociologie", Ed. All - Central European University Press, București, 2000
9. Hâncean M.G., "Rețele sociale în era Facebook. O analiză sociologică", Ed. Polirom, Iași, 2018
10. Iluț P., "Abordarea calitativă a sociumanului", Ed. Polirom, Iași, 1997
11. Iluț P., "Sociopsihologia și antropologia familiei", Ed. Polirom, Iași, 2005
12. Mihăilescu I., "Sociologie generală. Concepte fundamentale și studii de caz", Ed. Polirom, Iași, 2005
13. Mills W., "Imaginația sociologică", București, Ed. Politică, 1975 sau edițiile ulterioare
14. Moscovici S, Buschini F., "Metodologia științelor socioumane", Ed. Polirom, Iași, 2007
15. Popescu R., "Introducere în sociologia familiei. Familia Românească în societatea contemporană", Ed. Polirom, Iași, 2009
16. Rotariu T., "Demografie și sociologia populației. Fenomene demografice", Ed. Polirom, Iași, 2005
17. Rotariu T., Iluț P., "Ancheta sociologică și sondajul de opinie. Teorie și practică", Ed. Polirom, Iași, 1997
18. Rotariu T. și Iluț P. (coord.), "Sociologie", Ed. Mesagerul, Cluj-Napoca, 1996
19. Roudinesco É, "Familia în dezordine", Ed. Trei, București, 2006
20. Stănciulescu E., "Teorii sociologice ale educației", Ed. Polirom, Iași, 1996
21. Vlăsceanu L. (coord.), "Sociologie", Ed. Polirom, Iași, 2010
22. Voinea M., "Familia contemporană. Mică enciclopedie", Ed. Focus, Petroșani, 2005
23. Weber M., "Etica protestantă și spiritul capitalismului", Ed. Humanitas, București, 1995
24. Zamfir C. și Vlăsceanu L. (coord.), "Dicționar de sociologie", Ed. Babel, București, 1993
25. *** "Sociologie. Idei fundamentale", Ed. Litera, București, 2018

NOTĂ: Bibliografia pentru tematica de specialitate include și manualele școlare de *sociologie* valabile în anul școlar în care se susține examenul.

E. TEMATICA PENTRU METODICA DISCIPLINEI DE EXAMEN

I. Elemente de curriculum

1. Conceptul de "curriculum". Taxonomii ale tipurilor de curriculum. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii), programe școlare. Manuale școlare, auxiliare didactice. Alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module, standarde curriculare. Proiectarea curriculumului la decizia școlii.
2. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplina de examen. Competențe generale, competențe specifice.
3. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare.
4. Designul educațional și proiectarea demersurilor instructiv-educative la nivelul disciplinei de examen.

II. Desfășurarea activității didactice la disciplina de examen

1. Metode didactice specifice disciplinei de examen (relevanță, funcții, complementaritate, taxonomie, caracterizarea metodelor de învățământ tradiționale, moderne/centrate pe elev, exemplificarea utilizării la disciplina de examen).
2. Demersuri creative în metodologia didactică: abordarea euristică, învățarea prin descoperire, învățarea prin problematizare, învățarea prin cercetare, învățarea prin cooperare.
3. Forme de organizare a activității didactice: clasificare, caracterizare, avantaje/dezavantaje și limite.
4. Mijloacele de învățământ (concept, modalități de integrare în procesul de predare-învățare-evaluare, funcții, tipuri de mijloace de învățământ și caracteristicile lor, mijloace tehnice de instruire).

III. Elemente de evaluare educațională

1. Relația dintre curriculum și evaluare - efecte educaționale. Scopul evaluării educaționale. Etapele procesului de evaluare.
2. Funcțiile generale și specifice ale evaluării performanțelor elevilor. Strategii/moduri și tipuri de evaluare.
3. Metode de evaluare a rezultatelor școlare: metode „tradiționale” și metode „complementare”. Relația dintre metoda și instrumentul de evaluare.
4. Testul docimologic – instrument de evaluare (concept, tipologie, proiectare, administrare, diseminarea rezultatelor).
5. Tipologia itemilor (definiție, clasificări, caracteristici, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare, avantaje și dezavantaje/limite în proiectare și în utilizare).
6. Calitățile instrumentelor de evaluare. Matricea de specificații și rolul acestora în proiectarea instrumentelor de evaluare.
7. Elemente de deontologie în procesul de evaluare. Calitățile evaluatorului.
8. Factori generativi ai distorsiunilor în procesul evaluării educaționale. Erori în evaluare și notare.

IV. Informatizarea și învățarea multimedia.

1. Tehnicile informaționale computerizate, instruirea asistată de calculator și învățarea multimedia.
2. Eficientizarea utilizării tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire.

F. BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA DISCIPLINEI DE EXAMEN

1. Bocoș M., "Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice", Ed. Polirom, Iași, 2013
2. Bocoș M., Jucan D., "Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor", Ed. Paralela 45, Pitești, 2019
3. Cerghit I., Neacșu I., Pânișoară I. O., Potolea D., "Prelegeri pedagogice", Ed. Polirom, Iași, 2001
4. Ciolan L., "Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar", Ed. Polirom, Iași, 2008
5. Cristea S., "Dicționar de termeni pedagogici", E.D.P., București, 1998
6. Cristea S., "Fundamentele pedagogiei", Ed. Polirom, Iași, 2010
7. Cucuș C., "Pedagogie generală", Ed. Polirom, Iași, 2000
8. Ionescu M., "Instrucție și educație", Ed. Vasile Goldiș University Press, Arad, 2007
9. Oprea C.M., "Strategii didactice interactive", E.D.P., București, 2008
10. Oțet F., Lițoiu N., Spineanu-Dobrotă S., "Ghid de evaluare pentru științele socio-umane", Ed. ProGnosis, București, 2000
11. Petrescu P., Pop V., "Transdisciplinaritatea – o nouă abordare a situațiilor de învățare", Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2007
12. Petrovici M.C., "Niveluri ale înțelegerii", E.D.P., București, 2010
13. Stoica A. (coord.), "Evaluarea curentă și examenele", Ghid pentru profesori, Ed. Prognosis, București, 2001
14. Stoica A., "Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică", Ed. Humanitas Educational, București, 2003
15. Stoica A., Mihail R., "Evaluarea educațională. Inovații și perspective", Ed. Humanitas, București, 2006
16. Stoica E. (coord.), Avram M., Spineanu-Dobrotă S., Teșileanu A., "Ghid de evaluare la disciplinele socio-umane", Ed. ERC Press, București, 2011
17. *** "Programul Național de Dezvoltare a Competențelor de Evaluare ale Cadrelor Didactice (DeCeE)", MEN – CNCEÎP, București, 2008

NOTĂ: Bibliografia pentru metodică disciplinei de examen include și programele școlare pentru disciplina *sociologie* valabile în anul școlar în care se susține examenul.